

ד בטבת תשס"ח
13 בדצמבר 2007
ש-173

לכבוד
התאגידים הבנקאיים - לידי המנהל הכללי

עקרונות ליישום תהליך סקירה פיקוחי (SRP) במסגרת הנדבך השני

1. הנדבך השני למסגרת העבודה של באזל II מפרט ארבעה עקרונות החלים על תאגידים בנקאיים ועל רשויות פיקוח והמבססים את המסגרת הכוללת לתהליך הסקירה הפיקוחי (SRP). המטרה העיקרית של עקרונות אלה הינה להגביר את הקשר שבין פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי, מערכות ניהול הסיכון והפחתתו לבין הונו. תהליך הסקירה הפיקוחי נועד להבטיח כי לכל תאגיד בנקאי יהא הון מספק על מנת לתמוך בכל הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף בגין עסקיו, וכן, לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח ולהשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים.
2. המסמך המצורף מפרט כללים לאופן יישום נושאים מרכזיים הכלולים בנדבך השני למסגרת באזל II בהתבסס על מסמך שפרסמה מועצת מפקחי הבנקים האירופאית¹ (CEBS-Committee of European Banking Supervisors). המסמך מבחין בין עקרונות ליישום תהליכי ניהול ובקרה על ידי התאגידים הבנקאיים לבין עקרונות ליישום תהליכי סקירה והערכה פיקוחיים וכן, מפרט עקרונות לדו-שיח שיתקיים בין הפיקוח לתאגיד הבנקאי והצעדים שעשויים להינקט בעקבותיו.
3. מטרת המסמך להציג את עמדת הפיקוח באשר לאופן יישום עקרונות הנדבך השני על מנת לקדם יישומו של תהליך פנימי להערכת הלימות ההון (ICAAP) כחלק מיישום מסגרת באזל II בלוחות הזמנים שנקבעו. המסמך מציג את המסגרת הכללית בה ייבחן תהליך זה על ידי הפיקוח על הבנקים.

---

¹ Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process under Pillar 2 (CP03 revised) January 2006.

4. נבהיר כי בתקופה הראשונה ליישום הנחיות באזל II, עד לצבירת ניסיון מתאים בפיקוח על הבנקים ובתאגידי הבנקאיים, בכוונת הפיקוח על הבנקים להתייחס בזהירות ובשמרנות, בין היתר באמצעות הליך הסקירה הפיקוחי, לירידה מהותית בדרישות ההון שנוצרה כתוצאה מהמעבר ליישום הכללים החדשים.
5. המסמך מפרט עקרונות לביצועו של תהליך ההערכה הפנימי של הלימות ההון על ידי התאגידי הבנקאיים. עקרונות אלה ישמשו בסיס להליך התייעצות שיקיים הפיקוח עם התאגידי הבנקאיים בנוגע לאופן היישום.
6. **המסמך אינו כולל את העקרונות בנושא ממשל תאגידי.** הנושא יטופל בקרוב תוך התאמה לפרסומים קיימים של וועדת באזל בנושא זה.

בכבוד רב,

רוני חזקיהו
המפקח על הבנקים

הפיקוח על הבנקים

באזל II

הנדבך השני

עקרונות ליישום תהליך

הסקירה הפיקוחי

נובמבר 2007

תוכן עניינים

עמוד

	פרק א': כללי
3	מטרות הנדבך השני
4	רכיבי מפתח בנדבך השני
	פרק ב': עקרונות לתאגידי הבנקאיים
9	עקרונות לממשל תאגידי
9	עקרונות לתהליך פנימי להערכת הלימות ההון - ICAAP
	פרק ג': עקרונות לפיקוח על הבנקים
16	עקרונות תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי - SREP
19	עקרונות המערכת להערכת סיכונים - RAS
	פרק ד': דו שיח וצעדים פיקוחיים
23	עקרונות לדו שיח - DIALOGUE
26	עקרונות לצעדים פיקוחיים - MEASURES

פרק א: כללי

מטרות הנדבך השני

1. המטרה העיקרית של התהליכים המפורטים בנדבך השני הינה להגביר את הקשר בין פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי, מערכות ניהול הסיכון והפחתתו לבין הונו. בהקשר לכך, התאגידים הבנקאיים נדרשים לפתח בעצמם תהליכי ניהול סיכונים נאותים לצורך זיהוי, מדידה, סכימה, וניטור סיכונים. כמו כן, התאגידים הבנקאיים צריכים לקיים תהליך הערכה פנימי הולם המשלב במסגרתו את כל הרכיבים המרכזיים של תכנון וניהול ההון, ומביא להחזקת הון נאות אל מול אותם סיכונים (להלן: תהליך פנימי להערכת הלימות ההון או Internal Capital Adequacy Assessment Process-ICAAP).
2. התאגידים הבנקאיים מצופים לפתח ולנהל בעצמם תהליכי ניהול סיכונים כך שיתאימו לאופי והיקף פעילויותיהם; תהליך פנימי להערכת הלימות ההון שייך לתאגיד הבנקאי והפיקוח אינו מכתוב כיצד הוא ייושם. המשימה של הפיקוח בהקשר זה הינה לקיים הליך סקירה פיקוחי, שיכלול סקירה והערכה של התהליך הפנימי שמבוצע על ידי התאגיד הבנקאי לצורך הבטחת הלימות הונו, ושל נאותות תהליכי הממשל התאגידי שבמסגרתם הוא מיושם.
3. תהליך הסקירה הפיקוחי יכלול, כרכיב מרכזי בו, דו שיח מובנה בין התאגיד הבנקאי לבין הפיקוח. מסמך זה מדגיש היבטים עיקריים הקשורים למעורבות הפיקוח והתאגיד הבנקאי בדו שיח זה ולאיינטראקציה ביניהם, זאת, במטרה להבטיח קיום דו שיח עקבי וברור. הדו שיח נדרש להקיף את כל הסיכונים והממשל תאגידי בתאגיד הבנקאי (כולל בקרת סיכונים, ציות וביקורת פנימית). התהליכים שהפיקוח נדרש לקיים מוצגים במסמך זה על מנת להבטיח שקיפות ועקביות של הדו שיח.
- עוצמת ועומק הדו שיח ייקבעו על ידי הפיקוח בהתאם לאופי, היקף ומורכבות פעילויות התאגיד הבנקאי, ותוך התחשבות בחשיבות התאגיד הבנקאי לכלל המערכת. כך למשל, תאגידים בנקאיים קטנים ובעלי פעילות שאינה מורכבת, לא יידרשו ליישם ICAAP מתוחכם. כמו כן, הפיקוח עשוי שלא לקיים דו שיח אינטנסיבי ומקיף עם כל אחד מהתאגידים הבנקאיים.
4. מסמך זה מציג מגוון צעדים העומדים לרשות הפיקוח לצורך הבטחת הלימות ההון של התאגיד הבנקאי, לרבות, קביעת דרישת הון בגין הנדבך השני. הפיקוח מכיר בכך שלהון תפקיד חשוב בספיגת הפסדים מהתממשות סיכונים אך הוא איננו תמיד הפתרון היחיד או הטוב ביותר לטיפול בחשיפות לסיכון. בהתחשב בנסיבות, הפיקוח עשוי לדרוש מהתאגיד הבנקאי להחזיק הון נוסף, לדרוש הון נוסף במשולב עם צעדים אחרים, או לנקוט בצעדים אחרים. הפיקוח יחליט על הצעדים הפיקוחיים הנדרשים לאחר שלקח בחשבון את האמצעים איכותיים המיושמים ע"י התאגיד הבנקאי במסגרת ה- ICAAP.

רכיבי מפתח בנדבך השני

תהליך הסקירה הפיקוחי

5. תהליך הסקירה הפיקוחי (Supervisory Review Process – SRP) נועד להבטיח שלכל תאגיד בנקאי יהא הון מספק כנגד הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף בגין עסקיו. לפיכך, תהליך זה יבוצע באופן שיבטיח חיזוק הקשר בין סיכון להון, ושילוב של אסטרטגית ניהול הסיכון והגישות והמערכות המשמשות לכך, במסגרת תכנון ההון בתאגיד הבנקאי. תאגידים בנקאיים מצופים לפתח ולהשתמש בטכניקות מבוססות לניהול סיכונים בניטור ומדידת הסיכונים.

ארבעה עקרונות בינלאומיים מוסכמים עומדים בבסיס תהליך הסקירה הפיקוחי²:

- תאגידים בנקאיים יקיימו תהליך להערכת הלימות הונם הכולל ביחס לפרופיל הסיכון ואסטרטגיה לשמירה על רמות ההון.
  - הפיקוח יסקור ויעריך את ההערכות והאסטרטגיות של התאגידים הבנקאיים בנוגע להלימות הונם כמו גם את יכולתם לנטר ולהבטיח ציות לדרישות בדבר יחסי ההון הרגולטוריים. המפקח ינקוט בצעדים פיקוחיים מתאימים במקרה שלא נחה דעתו מתוצאות התהליך.
  - הפיקוח מצפה כי התאגידים הבנקאיים יפעלו מעל ליחסי ההון הרגולטוריים המזעריים ותהא לו יכולת לדרוש מהתאגידים הבנקאיים להחזיק הון מעבר לרמה המזערית הנדרשת.
  - הפיקוח יתערב מוקדם ככל האפשר כדי למנוע מההון לרדת מתחת לרמה המזערית הנדרשת לתמיכה במאפייני הסיכון של התאגיד הספציפי, וידרוש פעולת תיקון מהירה אם התאגיד אינו מחזיק בהון הנדרש או שההון אינו מוחזר לרמה הנדרשת.
- תהליך הסקירה הפיקוחי (ה-SRP) מרחיב מעבר ל-ICAAP וה-SREP וכולל גם ניטור פיקוחי מתמשך של ציות התאגיד הבנקאי, לרבות עמידה בתנאים לקבלת אישור להשתמש במודלים מתקדמים – IRB ו-AMA (נאותות מערכות הערכת סיכון) ועמידה ביתר הוראות המפקח. מסמך זה אינו מכסה הרחבות אלה.

² מדובר בארבעת העקרונות המפורטים בנדבך 2 של באזל 2.

ממשל תאגידי

6. ממשל תאגידי נועד להבטיח שהדירקטוריון וההנהלה אחראים באופן מפורש וברור לאסטרטגיה העסקית, למבנה הארגוני ולבקורות הפנימיות של התאגיד הבנקאי. הממשל התאגידי מתייחס בעיקר לקביעת היעדים העסקיים של התאגיד הבנקאי, הגדרת התיאבון לסיכון, קביעת המבנה הארגוני, קביעת מדרג הסמכויות והאחריות, מבנה הבקורות הפנימיות (לרבות: בקרת סיכונים, ציות, וביקורת פנימית) ועמידה בחובות האחריות הדיווחית (accountability) כלפי בעלי המניות תוך התחשבות בטובתם של בעלי עניין אחרים והגנה על טובתם של המפקידים.

חלק מהעקרונות העוסקים בממשל תאגידי מכוונים ספציפית ליישום ה-ICAAP, בעוד שלשאר העקרונות ישנן השלכות רחבות יותר. הנחיות בנושא ממשל תאגידי יפורסמו מאוחר יותר.

תהליך פנימי להערכת הלימות ההון

7. תהליך פנימי להערכת הלימות ההון הינו חלק ממסגרת הממשל התאגידי, ומטרתו להבטיח כי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי יפעלו לביסוס תהליכים נאותים שיבטיחו:

- זיהוי, מדידה, סכימה וניטור נאותים של הסיכונים בתאגיד הבנקאי;
- החזקת הון פנימי מספק ביחס לפרופיל הסיכון;
- שימוש במערכות ניהול סיכונים נאותות והמשך פיתוחן.

באחריות התאגיד הבנקאי להגדיר ולפתח את ה-ICAAP שלו. התאגיד הבנקאי אחראי להציג במהלך הדו שיח עם הפיקוח, שהערכת ההון הפנימי שלו מקיפה והולמת את אופי הסיכונים הנובעים מפעילותו העסקית ומסביבתו התפעולית. התאגיד הבנקאי נדרש לפתח את ה-ICAAP במסגרת ממוקדת-סיכון. מסמך זה מדגיש את חשיבותו של תכנון ההון, אך גם את החשיבות של הניהול, והיבטים איכותיים נוספים של ניהול הסיכון. כחלק מהערכת ההון הדרוש לו, התאגיד הבנקאי יתחשב בהשפעה של המחזור הכלכלי ובהשפעה של סיכונים וגורמים חיצוניים אחרים. בתאגידים בנקאיים גדולים ומורכבים הליך ה-ICAAP עשוי להיות כרוך בפתוח של מבחני מאמץ ותרחישים מפורטים וקפדניים יותר.

תאגידים בנקאיים עשויים לפתח טכניקות שונות להערכת חשיפותיהם לסיכון והחזקת הון בגיין. יישום ה-ICAAP לא נועד להחליף שיטות ניהול קיימות המספקות את צרכי התאגידים הבנקאיים, אולם, על התאגידים הבנקאיים ליישם תהליכים נאותים אשר יעמדו בעקרונות המפורטים במסמך זה.

ה-ICAAP אמור להיטמע בעסקי התאגיד הבנקאי ובתהליכו הארגוניים, ואין להתייחס אליו כתהליך הנדרש רק על מנת למלא את הוראות המפקח.

תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי

8. על מנת להעריך את ה-ICAAP ואת הלימות ההון המוחזק ע"י תאגיד בנקאי, הפיקוח יעריך את חשיפת התאגיד הבנקאי לכל הסיכונים המשמעותיים (פרופיל הסיכון), הלימות ומהימנות הממשל התאגידי וה-ICAAP, הלימות ההון והאמצעים שהתאגיד הבנקאי יישם להפחתת סיכונים. הפיקוח גם יעריך האם ההון הינו האמצעי הנכון על מנת לטפל בחולשות התאגיד הבנקאי.

תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי (Supervisory Review and Evaluation -SREP Process) אמור להיות בנוי כך שיאפשר עקביות בטיפול בין תאגידים בנקאיים, תוך התחשבות בכך שתאגידים בנקאיים שונים זה מזה בפרופיל הסיכון, באסטרטגיות ובניהול. המפקח יקבע נהלים לאיסוף ואימות מידע רלבנטי ולשמירה על האיכות והעקביות של הערכת הסיכון. רכיב מרכזי בתהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי (ובמערכת להערכת הסיכונים המשמשת אותו) הינו היכולת לבצע הערכה איכותית של כל סוג סיכון והניהול שלו בהקשר הכללי של הממשל התאגידי של התאגיד הבנקאי.

הפיקוח יעריך את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי כחלק מפיקוח ממוקד הסיכון, זאת, ע"י שימוש במגוון מקורות לרבות ניתוחים מבוססי-נתונים, ביקורות ומפגשים שוטפים עם ההנהלה. אמצעים אלו אמורים לספק תשתית עבור הפיקוח על מנת שיבצע בעצמו (בין שאר הדברים) הערכה של פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי. אמצעים אלו אמורים גם לסייע לפיקוח לנקוט אמצעי זהירות במהלך תקופה שתקבע על ידו, ולשמר תמונה מדויקת ועדכנית של פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי לאור התקדמות התאגיד בהטמעת אמצעי הזהירות הנדרשים וכן, לאור אירועים אחרים שעשויה להיות להם השפעה מהותית על הערכת הסיכון.

מערכת להערכת סיכונים

9. מערכת להערכת הסיכונים (RAS-Risk Assessment System) הינה הכלי שבאמצעותו הפיקוח מארגן, מתכנן, קובע סדר עדיפויות ומקצה את השימוש במשאבי הפיקוח וכן מבצע ומנהל את הערכת הסיכון הפיקוחית. המערכת מספקת מבנה והנחיות לשלב הראשון של תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי כך שבבסיסה הינה כלי לתהליכים פיקוחיים פנימיים. יישום מערכת להערכת סיכונים יקל על התקשורת בין המפקח על הבנקים למפקחים במדינות אחרות, בעיקר בקשרי רשות מארחת ומתארכת.

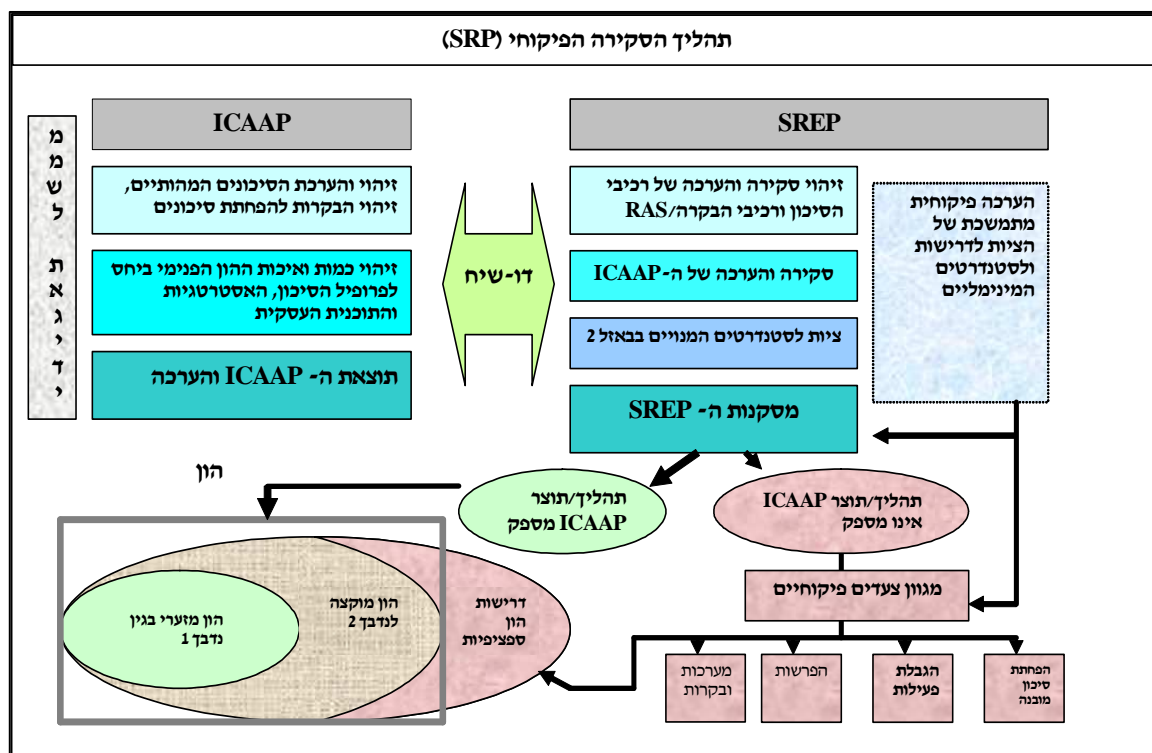

דו שיח וצעדים פיקוחיים

10. הפיקוח יבחן באמצעות תהליך הדו שיח עם התאגידים הבנקאיים, כיצד התאגידים הבנקאיים קובעים את אסטרטגיית הסיכון, כיצד הם מזהים, מודדים, סוכמים ומנטרים את הסיכונים שהם לקחו, וכיצד הם קובעים את יכולת העמידה הכללית בסיכון. הדו שיח אמור להיות מובנה באופן שיקיף רכיבים כגון: ממשל תאגידי (כולל בקרת סיכונים, ציות וביקורת פנימית), אופן ארגון העסקים של התאגיד הבנקאי, וכיצד התאגיד הבנקאי מקצה את ההון מול הסיכון (ראה תרשים 1: תהליך הסקירה הפיקוחי - SRP).

הקשר בין ה- ICAAP ובין תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יתנהל כתהליך מאוזן, כאשר כל מהתהליכים יהווה פונקציה חשובה בפני עצמה המחזקת את השנייה.

תרשים 1: תהליך הסקירה הפיקוחי

מידתיות

11. עקרון המידתיות הינו משותף לתהליכים הפיקוחיים ולתהליכים הנדרשים מהתאגידים הבנקאיים. משמעותו שהעקרונות המיועדות לפיקוח ואלה המיועדות לתאגידים הבנקאיים ייושמו באופן המשקף את האופי, ההיקף והמורכבות של הפעילויות בתאגידים הבנקאיים. בהתאם לכך, הפיקוח יהיה קשוב להסברים של התאגידים הבנקאיים לגבי הגישות השונות המיושמות על ידם לצורך לעמידה בעקרונות מסמך זה, שכן, אין גישה אחת אשר מתאימה לכולם.

באופן ספציפי, בהתייחס ל-ICAAP תאגידים בנקאיים גדולים מצופים לעבור במהלך הזמן לשימוש במודלים מתקדמים לצורך הערכת הלימות הונם הפנימי. תאגידים בנקאיים קטנים שפעילותם פשוטה יותר סביר שישתמשו בגישות המסתמכות יותר על שיקול דעת, ופחות על תהליכים מורכבים. יחד עם זאת, עדיין יהיה עליהם להראות כי יעדי ההון הפנימי שקבעו מבוססים היטב ועקביים עם פרופיל הסיכון שלהם.

הקשר לנדבך הראשון

12. דרישות ההון המפורטות בנדבך הראשון מבוססות על הוראות אחידות ומהוות דרישות מינימליות. עם זאת, הוראות אחידות אינן יכולות להקיף את כל ההיבטים הקשורים לפרופיל הסיכון של תאגיד בנקאי. הערכת פרופיל הסיכון והלימות ההון של התאגיד הבנקאי מחייבת הפעלת שיקול דעת על ידי הפיקוח והתאגיד הבנקאי כאחד. הערכה זו דורשת יותר מבחינה פשוטה של ציות התאגיד הבנקאי לדרישות המינימליות של הנדבך הראשון. יתר על כן, תאגידים בנקאיים מצופים לפעול מעל דרישות המינימליות המנויות בנדבך הראשון. אחד הכלים שעשויים לשמש את הפיקוח לטיפול בפרופיל סיכון של תאגיד בנקאי הינו דרישה מהתאגיד להחזיק הון מעבר לדרישות הנדבך הראשון, זאת לאחר שנשקלו כלי פיקוח אחרים ופעולות אחרות להפחתת הסיכון ותוך התחשבות באיכות תהליך ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי.

יש לציין כי ההון הפנימי שיוגדר על ידי התאגיד הבנקאי מסגרת ה-ICAAP עשוי להיות שונה במהותו ובהרכבו מההון שהוגדר לצרכים רגולטוריים. יובהר כי במסגרת הליך הדו שיח עם התאגידים הבנקאיים הפיקוח יתמקד בהון הרגולטורי.

פרק ב': עקרונות לתאגידי הבנקאיים

עקרונות לממשל תאגידי

13. עקרונות לממשל תאגידי יתבססו על שילוב העקרונות אשר פורטו במסמך ועדת באזל מפברואר 2006 בנושא "חיזוק הממשל התאגידי בתאגידי בנקאיים" יחד עם העקרונות בנושא זה שנכללו במסמך ה-CEBS מינואר 2006¹. המסמך המשולב יפורסם כהוראה נפרדת העוסקת בממשל תאגידי.

עקרונות לתהליך פנימי להערכת הלימות ההון (ICAAP)

14. להלן מפורטים עשרה עקרונות המשקפים את ציפיות הפיקוח בנוגע ליישום תהליך להערכת הלימות ההון על ידי התאגיד הבנקאי:

ICAAP 1 - לכל תאגיד בנקאי יהא תהליך להערכת הלימות הונו ביחס לפרופיל הסיכון שלו.

תהליך פנימי להערכת הלימות ההון יבוצע על ידי כל תאגיד בנקאי המחוייב ליישם את מסגרת באזל II. תהליך זה יבוצע על בסיס מאוחד.

ICAAP 2 - ה-ICAAP הינו באחריות התאגיד הבנקאי.

א. כל תאגיד בנקאי אחראי ליישום ה-ICAAP שלו ולקביעת מטרות הון פנימי אשר עקביות עם פרופיל הסיכון שלו ועם סביבת פעילותו. ה-ICAAP צריך להיות מותאם לנסיבות התאגיד הבנקאי ולצרכיו, ולכלול שימוש בתשומות ובהגדרות שהתאגיד הבנקאי בדרך כלל משתמש בהם למטרות פנימיות. כך למשל, לצורך הליך ה-ICAAP התאגיד הבנקאי חופשי להשתמש בהגדרת הון השונה מזו שנקבעה לצרכים רגולטוריים.

ב. התאגיד הבנקאי יהיה מסוגל להסביר כיצד ה-ICAAP עומד בדרישות הפיקוחיות.

ICAAP 3 – המסגרת לביצוע ה-ICAAP צריכה להיות מפורטת במלואה, מדיניות ההון של התאגיד צריכה להיות מתועדת במלואה, הדירקטוריון וההנהלה צריכים לקחת אחריות על ה-ICAAP.

- א. הדירקטוריון וההנהלה אחראים ליזום ולקבוע את המסגרת לביצוע ה-ICAAP. באחריות הדירקטוריון לאשר את המסגרת העקרונית של ה-ICAAP (לכל הפחות את ההיקף, המתודולוגיה הכללית, המטרות וכן, את השינויים בהם). באחריות ההנהלה לקבוע את הפרטים של אותה מסגרת.
- ב. הדירקטוריון וההנהלה אחראים לשילוב תכנון ההון וניהול ההון בתרבות ובגישת התאגיד לניהול הסיכונים. עליהם להבטיח כי תכנון ההון, וכן המדיניות והנהלים יועברו ויוטמעו בתאגיד תוך השענות על מבנה סמכויות מוגדר ומשאבים מספקים.
- ג. הדירקטוריון וההנהלה ייסקרו ויאשרו את ה-ICAAP של התאגיד (כלומר, את המתודולוגיות, ההנחות ותהליכי העבודה) ואת מדיניות ההון. ה-ICAAP ומדיניות ההון יתועדו.
- ד. הדירקטוריון וההנהלה יבטיחו קיומה של בקרה פנימית שוטפת על תהליך הערכת הסיכונים, קישור הסיכונים לרמת ההון וכן, על ציות לנהלים ולמדיניות שנקבעו לצורך הערכת ההון.
- ה. תוצאות ה-ICAAP ידווחו לדירקטוריון ולהנהלה.

ICAAP 4 - ה-ICAAP צריך להוות חלק אינטגרלי מתהליכי הניהול ותרבות קבלת החלטות בתאגיד הבנקאי.

ה-ICAAP צריך להוות חלק אינטגרלי מתהליכי הניהול על מנת שיתאפשר לדירקטוריון ולהנהלה להעריך, על בסיס שוטף, את הסיכונים המובנים בפעילויותיו של התאגיד ואשר מהותיים לו. רכיבי ה-ICAAP (כגון, מודלים ונתוני קלט) או רכיבים אשר עיקביים עימו ישמשו לצורך תהליכים שוטפים של קבלת החלטות, כגון: להקצאת הון ליחידות עסקיות, לקבלת החלטות על מתן אשראי ספציפי, לתקצוב וכן, לקבלת החלטות עיסקיות כלליות יותר (למשל, התרחבות עסקית).

ICAAP 5 - ה-ICAAP ייסקר בקביעות.

- א. ה-ICAAP ייסקר ע"י התאגיד הבנקאי בתדירות שתמצא חיונית להבטיח כי הסיכונים מכוסים באופן הולם, ושהכיסוי באמצעות הון משקף את פרופיל הסיכון של התאגיד כפי שהוא בפועל. בכל מקרה, תדירות הסקירה לא תפחת מאחת לשנה.

כחלק מהליך הסקירה, ההנהלה הבכירה או הדירקטוריון יקבלו בקביעות דוחות על פרופיל הסיכונים ועל צורכי ההון. הדוחות יאפשרו, בין היתר:

- להעריך את רמתם ומגמתם של הסיכונים המהותיים ואת השפעתם על רמות ההון;
- להעריך את רגישותן וסבירותן של ההנחות המרכזיות המשמשות לאמידת הלימות ההון;
- לקבוע האם לתאגיד הבנקאי הון הולם ביחס לסיכונים השונים וביחס ליעדי הלימות ההון שנקבעו;
- להעריך את דרישות ההון העתידיות בהתבסס על פרופיל הסיכונים המדווח של התאגיד הבנקאי ולבצע, בהתאם לכך, התאמות בתכנית האסטרטגית שלו.

ב. ה-ICAAP ותהליך סקירתו יהיו נתונים לסקירה פנימית בלתי תלויה.

סקירת ה-ICAAP ותהליכי ניהול הסיכונים תבוצע בתאגיד הבנקאי על מנת לוודא שלמות, דיוק וסבירות. התחומים שצריכים להיסקר הינם:

- נאותות ה-ICAAP של התאגיד הבנקאי לאור אופיין, היקפן ומורכבותן של פעילויותיו;
- זיהוי חשיפות גדולות וריכוזי סיכון;
- דיוק ושלמות נתוני הקלט הנכללים ב-ICAAP של התאגיד בנקאי;
- סבירות ותקיפות התרחישים המשמשים בתהליך ההערכה;
- מבחני קיצון וניתוח ההנחות והתשומות.

ג. כל שינוי באסטרטגיה של התאגיד, בתכניתו העיסוקית, בסביבת פעילותו או בגורמים אחרים המשפיעים באופן מהותי על ההנחות או המתודולוגיות המשמשות את ה-ICAAP צריך להביא לביצוע התאמות ב-ICAAP. כמו כן, יש לזהות סיכונים חדשים הנוצרים בעסקיו של התאגיד הבנקאי ולהכלילם ב-ICAAP.

ICAAP 6 - ה-ICAAP יהיה ממוקד-סיכון.

- א. הלימות ההון של התאגיד הבנקאי הינה פונקציה של פרופיל הסיכון שלו. התאגיד הבנקאי יקבע מטרות הון שעקביות עם פרופיל הסיכון שלו וסביבת פעילותו.
- ב. ההחלטה לגבי רמת ההון יכולה לקחת בחשבון שיקולים נוספים שאינם קשורים בסיכון כגון: יעדים בנוגע לדירוג חיצוני, תדמית בשוק ויעדים אסטרטגיים.
- ג. כאשר שיקולים נוספים נלקחים בחשבון בתהליך, התאגיד יהיה מסוגל להסביר לפיקוח, במסגרת הליך הדו שיח, כיצד שיקולים אלה השפיעו על החלטתו לגבי ההון המוחזק.
- ד. בהתייחס לסיכונים שקיים קושי לכמתם, ה-ICAAP יתמקד בהערכה איכותית של רמת הסיכון, ניהול הסיכון והפחתתו. התאגיד הבנקאי יקבע בבירור אילו סיכונים יוערכו בכלים כמותיים ועבור אילו סיכונים אמצעים איכותיים הינם מתאימים יותר להערכת הסיכון ולהפחתתו.
- ה. תאגידים בנקאיים אשר משתמשים בגישת הנדבך הראשון כנקודת מוצא ל-ICAAP מצופים גם הם לפתח גישה מבוססת-סיכון, שכן דרישות ההון על פי מסגרת באזל II (לרבות בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי) מקדמות גישה ממוקדת-סיכון וכן, מסגרות הניהול והבקרה הכלליות צפויות להיות יותר ממוקדות-סיכון.

ICAAP 7 - ה-ICAAP יהיה מקיף.

- א. ה-ICAAP צריך לכלול את כל הסיכונים המהותיים להם חשוף התאגיד הבנקאי, אף שאין חלוקה אחידה ומקובלת לסוגי סיכון ולהגדרת מהותיות. לצורך ה-ICAAP התאגיד הבנקאי חופשי להשתמש במונחים ובהגדרות שלו, אולם עליו להיות מסוגל להסבירם בפירוט לפיקוח, כולל השיטות בהן הוא משתמש, הכיסוי של כל הסיכונים המהותיים וכיצד גישתו עומדת במחויבויותיו הכלולות בנדבך הראשון (לדוגמא, כאשר התאגיד משתמש לצורך ה-ICAAP בהגדרת סיכון תפעולי השונה מההגדרה הכלולה בנדבך הראשון, או בהגדרה של סיכון הריבית הכוללת הן את התיק הבנקאי והן את התיק הסחיר).
- ב. ה-ICAAP נדרש לכסות את:

(1) **סיכוני הנדבך הראשון** (סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי) - כולל ניתוח השינויים המשמעותיים בטיפול בסיכוני הנדבך הראשון בחישוב דרישות ההון הרגולטורי לבין הטיפול בהם במסגרת ה-ICAAP.

(2) **סיכונים שלא נכללים במלואם בנדבך הראשון** - בקטגוריה זו עשויים להיכלל סיכונים כגון: אומדן חסר של סיכון האשראי כאשר מיישמים את הגישה

הסטנדרטית, אומדן חסר של הסיכון התפעולי כאשר מיישמים את שיטת האינדיקאטור הבסיסי או את השיטה הסטנדרטית (לדוגמה, במצבים בהם רווחיות התאגיד הבנקאי נמוכה ולפיכך אינה מהווה אומדן הולם לסיכון), או אומדן חסר של שיעור הפסד בהינתן כשל בתקופות של שפל כלכלי (stressed LGD). בהתייחס לסיכון אשראי, יש לקחת בחשבון סיכון שירי הקשור בטכניקות להפחתת סיכון אשראי (CRM) ובאיגוח.

3) **סיכוני הנדבך השני** - ה-ICAAP אמור לכסות את כל הסיכונים המהותיים המפורטים בנדבך השני ושאליהם התאגיד הבנקאי עשוי להיות חשוף, כגון: סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון ריכוזיות, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגי. חלק מהסיכונים הללו פחות מתאימים לגישות כמותיות, ובמקרים אלה התאגיד הבנקאי מצופה להפעיל שיטות איכותיות להערכה ולהפחתת סיכון.

4) **גורמי סיכון חיצוניים לתאגיד הבנקאי** - אלה כוללים סיכונים שעשויים להיגרם מהסביבה הרגולטורית, הכלכלית או העסקית ואינם כלולים בסיכונים שהוזכרו לעיל.

ICAAP 8 - ה-ICAAP ייושם בגישה צופה פני העתיד.

א. ה-ICAAP צריך לקחת בחשבון את התוכניות האסטרטגיות של התאגיד הבנקאי ואת האופן שבו הן מתחשבות בגורמים מקרו-כלכליים. התאגיד הבנקאי צריך לקבוע אסטרטגיה פנימית לשמירה על רמות ההון שתתחשב לא רק ברמת הסיכון הקיימת אלא גם בגורמים כגון: ציפיות לגידול בהלוואות, מקורות ושימושים עתידיים, מדיניות חלוקת דיבידנד וכל שינוי בדרישות ההון כנדרש בנדבך הראשון הנובעים מהשפעה פרו-מחזורית.

ב. לתאגיד הבנקאי תהיה תוכנית הון ברורה ומאושרת אשר תכלול את מטרות התאגיד הבנקאי ואופק הזמן להשגתם, וכן תיאור כללי של תהליך תכנון ההון והגורמים האחראים לתהליך זה. בנוסף, התוכנית תפרט כיצד התאגיד יציית לדרישות ההון בעתיד ולכל מגבלה רלבנטית הקשורה להון, ותכלול תוכנית המשכיות כללית להתמודדות עם אירועים בלתי צפויים (לדוגמה, באמצעות גיוס הון נוסף, הגבלת פעילויות עסקיות, או שימוש בטכניקות להפחתת סיכון).

ג. התאגיד הבנקאי יבצע מבחני קיצון מתאימים וישלבם בתוצאות ה-ICAAP על מנת לוודא כי הונו מספק כדי לעמוד בהשפעה של אירועים אלה. מבחני הקיצון ייקחו בחשבון, לדוגמה, סיכונים ספציפיים לאזורים גיאוגרפיים בהם הוא פועל ואת השלב הספציפי של מחזור העסקים. התאגיד הבנקאי ינתח את ההשפעה האפשרית על ביצועיו עקב חקיקה חדשה, פעולות המתחרים או גורמים אחרים, וזאת, כדי לקבוע אילו שינויים בסביבה ביכולתו לשאת.

ICAAP 9 - ה - ICAAP יתבסס על תהליכי מדידה והערכה נאותים.

- א. לתאגיד הבנקאי יהא תהליך מתועד להערכת סיכונים.
- ב. התאגיד הבנקאי ייקח בחשבון את תוצאות וממצאי ה-ICAAP בקביעת האסטרטגיה העסקית ותיאבון הסיכון שלו. בתאגידים בנקאיים בעלי פעילות פחות מורכבת, עבורם תכנון אסטרטגי של ההון צפוי להיות קשה יותר, תוצאות ה-ICAAP ישפיעו בעיקר על הניהול השוטף של פרופיל הסיכון (לדוגמא: דרך שינויים בנוהלי מתן האשראי או דרך שימוש בטכניקות להפחתת סיכונים).
- ג. התאגידים הבנקאיים אינם נדרשים להשתמש במודל הון כלכלי, אולם הפיקוח מצפה כי תאגידים בנקאיים מתוחכמים יותר יבחרו לעשות זאת.
- ד. אין גישה אחת נכונה לביצוע ה-ICAAP. תאגידים בנקאיים יכולים לפתח ICAAP משלהם בדרכים שונות, בהתאם לעקרון המידתיות, ובהתחשב בהתפתחות הפרקטיקות לאורך זמן. כך לדוגמא, לצורך ה-ICAAP ניתן להשתמש בשיטות כגון:
- **התוצאה המתקבלת מיישום המתודולוגיות שנקבעו בנדבך הראשון (שהינן ממוקדות-סיכון) בתוספת רכיבים שאינם כלולים בנדבך הראשון.** על מנת להשיג יעד הוני, התאגיד הבנקאי יכול להשתמש בדרישות ההון כפי שנקבעו בנדבך הראשון ולאחר מכן להעריך את: א) הסיכונים המפורטים בנדבך השני ומתייחסים לסיכונים הנדבך הראשון, כגון: סיכון ריכוזיות, סיכון שיורי כתוצאה משימוש ב-CRM וסיכון שיורי עקב שימוש באיגוח ב) סיכונים שאינם מטופלים בנדבך הראשון, כגון: סיכון ריבית בתיק הבנקאי וסיכון נזילות ג) גורמים חיצוניים.
  - גישת הנדבך הראשון עשויה להתאים לתאגידים בנקאיים מסויימים, אולם עליהם להצדיק את הבחירה, ולהראות שהתחשבו באלמנטים צופי פני העתיד. הפיקוח מצפה מתאגידים בנקאיים להראות שהם ניתחו את כל הסיכונים שאינם כלולים בנדבך הראשון ומצאו כי הם אינם רלוונטיים להם, אינם מהותיים, או שהם מכוסים ע"י תוספת פשוטה מעל הדרישות המינימליות של הנדבך הראשון.
  - **גישה "מבנית" (structured approach).** גישה זו עושה שימוש במתודולוגיות שונות לסוגי סיכון שונים (סיכונים הנדבך הראשון וסיכונים הנדבך השני) כאשר לאחר מכן מבוצעת סכימה פשוטה של תוצאות דרישות ההון.
  - **מערכת מורכבת ומתחכמת יותר.** מערכות מסוג זה עשויות ליישם גישות "מלמטה-מעלה" (bottom-up) מבוססות-עיסקה וכוללות קורלציות.
- ה. סביר כי התאגיד הבנקאי ימצא שסיכונים מסויימים קל יותר למדוד לעומת אחרים, בהתאם לזמינות המידע. משמעות הדבר שה-ICAAP היא תערובת של חישובים מפורטים ושל הערכות.
- ו. התאגיד הבנקאי לא יסתמך רק על שיטות כמותיות על מנת להעריך את הלימות הונו, אלא ישלב גם הערכה איכותית ושיקול דעת ניהולי ביחס לתשומות ולתוצאות.

ללא קשר לגישה שתינקט מבין השלוש המפורטות לעיל, התאגיד הבנקאי צריך לקחת בחשבון שיקולים כגון: דירוג חיצוני, מוניטין שוק ויעדים אסטרטגיים.

ז. סיכונים שקיים קושי לכמתם אמורים להיכלל, אם הם מהותיים, וזאת גם אם ניתן רק להעריכם. הפיקוח יוכל להקל בדרישה זו אם התאגיד הבנקאי יראה, לשביעות רצון הפיקוח, כי יש לו מדיניות מתאימה להפחתה ולניהול סיכונים אלו.

ח. בביצוע סכימה של סוגי הסיכון השונים או סכימת סך הסיכון בכל קו עסקים, התאגיד הבנקאי יודא כי הוא לקח בחשבון גם ריכוזיות פוטנציאלית בין קטגוריות סיכון, שכן הפסדים יכולים להיגרם בכמה סוגי סיכון באותה עת.

ט. ההון המוחזק בפועל על ידי התאגיד הבנקאי צריך לשקף לא רק את הסיכונים הנמדדים אלא גם חולשות הקשורות במדידת הסיכונים. כאשר התאגיד הבנקאי בוחן את מגבלות שיטות מדידת הסיכונים, עליו לשים לב במיוחד לחשיבות היחסית של הפעילויות היוצרות את הסיכון. הערכת הלימות ההון על ידי התאגיד הבנקאי צריכה גם לכלול התייחסות לרגישות מדדי הסיכון להנחות המרכזיות שיושמו לצורך המדידה.

ICAAP 10 - ה - ICAAP אמור ליצור תוצאה סבירה.

א. ה- ICAAP אמור ליצור הערכה וסכום הון כולל סבירים. התאגיד הבנקאי צריך לדעת להסביר לשביעות רצונו של הפיקוח הן את ההבדלים והן את ההיבטים הדומים בין ה- ICAAP (שאמור לכסות את כל הסיכונים המהותיים) לבין דרישות ההון עבור הנדבך הראשון.

ב. הפיקוח מעודד את התאגידים בנקאיים לתת גילוי לציבור למידע שאין מניעה לגלותו עקב זכויות קניין או סודיות. הדבר יכול לשמש אותם לביצוע השוואה בין ה- ICAAP שלהם לנתוני קבוצת התייחסות מתאימה וזאת למטרות פנימיות.

פרק ג': עקרונות לפיקוח על הבנקים

עקרונות תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי (SREP)

15. להלן עשרה עקרונות לתהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי:

1 SREP : תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יהא חלק מגישת פיקוח ממוקד סיכון.

- א. תהליך ההערכה הפיקוחי יהא מפורש ופורמלי, ויהווה חלק בלתי נפרד מהגישה הפיקוחית הכוללת.
- ב. תהליך ההערכה הפיקוחי תומך בדו שיח של הפיקוח עם התאגיד הבנקאי (ואינו משכפל את תפקיד הנהלת התאגיד הבנקאי).

2 SREP : תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יחול על כל התאגידים הבנקאיים.

היקף היישום של תהליך הסקירה הפיקוחי עשוי להיות שונה בכל תאגיד בנקאי.

3 SREP : תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יכסה את כל הפעילויות בתאגיד הבנקאי.

- א. כל היחידות העסקיות המשמעותיות בתאגיד בנקאי, שפעילותן מקומית או בינלאומית, יילקחו בחשבון בתהליך ההערכה הפיקוחי.
- ב. התהליך יקיף גם סיכונים אחרים להם חשופה הקבוצה המאוחדת, לדוגמא, במקרה שהתאגיד הבנקאי רוכש שירותים חיצוניים במיקור חוץ, כגון: שירותים טכנולוגיים, שירותי הנה"ח, שירותי תשלום וגבייה או פונקציות בקרה.

4 SREP : תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יכסה את כל הסיכונים המהותיים ואת הממשל התאגידי.

- א. הפיקוח יעריך באופן פורמלי את הסיכונים של התאגיד הבנקאי ואת הממשל התאגידי (כולל: בקרת סיכונים, פונקציות ציות וביקורת פנימית).
- ב. ההערכה תתמקד בזיהוי פרופיל הסיכון ובהערכת איכות מערכת ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי. הסיכונים הנבחנים יקיפו את כל הפעילויות והיחידות העסקיות המשמעותיות. הערכת הבקורות צריכה לכלול, לכל הפחות, הערכה של איכות הממשל התאגידי, הדירקטוריון וההנהלה הבכירה, מבנה ארגוני, סביבת ניהול הסיכונים,

סביבת הבקרה ופונקציות הביקורת הפנימית והציות. הפיקוח יסקור את הבקורות המשמשות להפחתת הסיכונים, כמו גם את הלימות והרכב ההון המוחזק מול אותם סיכונים.

ג. ההערכה תבוצע בגישה צופה פני עתיד במובן שעליה לשקול, בהתבסס על המידע שידוע באותו זמן, האם פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי צפוי להשתנות במהלך התקופה הקרובה.

ד. הפיקוח עשוי להשתמש במבחני מאמץ כדי להעריך את הצורך בהתערבות מוקדמת.

SREP 5: תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יעריך ויסקור את ה – ICAAP של התאגיד הבנקאי.

הפיקוח יעריך את ה – ICAAP של התאגיד הבנקאי כחלק מתהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי. תהליך זה יכלול בחינה של ההנחות, המרכיבים, המתודולוגיות, מידת הכיסוי ואיכות תוצאות ה – ICAAP של התאגיד הבנקאי. סקירה זו תקיף הן את תהליכי ניהול הסיכון והן את הערכת הלימות ההון בתאגיד הבנקאי. הפיקוח יסקור את הבקורות שיושמו להפחתת הסיכון כמו גם את הלימות ההון ומרכיביו אל מול הסיכונים, כמפורט בפרק ד' להלן.

SREP 6: תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יעריך ויסקור את ציות התאגיד הבנקאי לדרישות באזל II.

כחלק מתהליך הסקירה הפיקוחי, הפיקוח יעריך את ציות התאגיד הבנקאי למגוון דרישות המינימום המפורטות במסגרת העבודה של באזל II. לדוגמא: בנוסף לדרישות ה-ICAAP, הוראות באזל II כוללות דרישות מינימום כתנאי לשימוש בשיטות ובמודלים מתקדמים במסגרת הנדבך הראשון וכן, דרישות גילוי במסגרת הנדבך השלישי.

SREP 7: תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי אמור לזהות בעיות קיימות ופוטנציאליות, סיכונים מרכזיים הניצבים בפני התאגיד הבנקאי וליקויים במסגרת הבקרה ובניהול הסיכון; בנוסף, תהליך הסקירה הפיקוחי יעריך את יכולת ההסתמכות על תוצאות ה – ICAAP של התאגיד הבנקאי.

תהליך זה יאפשר לפיקוח להתאים את גישתו לתאגיד הבנקאי הספציפי, יספק תשתית לגיבוש הגישה הכללית של הפיקוח כלפי התאגיד הבנקאי ופעולותיו, ויעודד תאגידים בנקאיים לשפר את מערכות ניהול הסיכון.

SREP 8: תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יידע את הפיקוח לגבי הצורך בנקיטת צעדים פיקוחיים.

לאחר שהפיקוח העריך את הלימות ההון של התאגיד הבנקאי ביחס לפרופיל הסיכון שלו, הפיקוח יחליט על נחיצותם של צעדים פיקוחיים. לדוגמא, היכן שקיים חוסר איזון בין היקף העסקים לבין בקרת הסיכונים, הפיקוח עשוי לשקול נחיצותם של מגוון צעדים פיקוחיים לתיקון ליקויים בבקורות ו/או גירעון בהון, וזאת, כדרישות ארוכות טווח או כפעולות קצרות מועד, כמפורט בפרק ד' להלן.

SREP 9: תוצאות תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי יועברו לתאגיד הבנקאי בדרג המתאים (לרוב לדירקטוריון או להנהלה הבכירה) יחד עם כל פעולה הנדרשת מהתאגיד הבנקאי וכל פעולה משמעותית המתוכננת ע"י הפיקוח.

א. הפיקוח ימסור את תוצאות הערכת הסיכונים לתאגיד הבנקאי. הדבר עשוי להיעשות כחלק מהדו שיח בין הפיקוח לתאגיד הבנקאי על המערכות הפנימיות המשמשות להערכת הלימות ההון, כמפורט בפרק ד' להלן.

ב. הסקירה וההערכה יאפשרו, בין היתר, לספק משוב איכותי לתאגיד הבנקאי לגבי הלימות ניהול הסיכון והבקורות הפנימיות ביחס לפרופיל הסיכון, ולהעריך ולהבין את ההיקף בו תוצאות ה-ICAAP עשויות לשמש בתהליך ה-SREP.

SREP 10: הערכת הפיקוח צריכה להיסקר לפחות אחת למחזור פיקוחי על מנת להבטיח שהינה מעודכנת ומדויקת.

א. סקירה זו לא תמיד תכלול הערכת סיכון מלאה.

ב. בכל מקרה, הפיקוח יתייחס, לכל הפחות, לשינויים משמעותיים בפרופיל הסיכון במהלך המחזור הפיקוחי האחרון. הפיקוח ייקח בחשבון את התוצאות של מפגשים, ביקורות ומידע אחר שהתקבל במהלך התקופה וישקול האם העיתוי שנקבע לביצוע הערכה מלאה, כפי שסוכם בתהליך ההערכה המלא הקודם, עודנו מתאים.

ג. על אף האמור, כל מידע משמעותי חדש המתקבל במהלך ניטור ופיקוח שוטפים עשוי להשפיע על פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי ולפיכך, מחייב הפעלת שיקול דעת של המפקח לגבי הצורך בסקירה פורמלית או בהערכת סיכון מלאה.

עקרונות המערכת להערכת סיכונים (RAS)

16. להלן ששת עקרונות המערכת להערכת סיכונים שתיושם על ידי הפיקוח על הבנקים :

RAS 1: על מנת לבצע הערכה כוללת של תאגיד בנקאי, הפיקוח יגדיר קווים מנחים לכיסוי סיכונים ובקרות.

א. הערכה כוללת של סיכונים ובקרות תתבצע באופן שיקל על הפיקוח להחליט על הקצאת משאבים לתאגידים בנקאיים (או לנושאים בתוכם) שדורשים תשומת לב פיקוחית רבה יותר. הפיקוח יפתח מערכת לדירוג סיכונים ובקרות.

ב. הקווים המנחים לשילוב ולסכימת הסיכונים והבקרות עשויים להתבסס על עקרונות מפתח אלו :

- לסיכונים גבוהים יש לתת משקל גבוה יותר מאשר לסיכונים נמוכים.
  - לבקרות חלשות יש לתת משקל גבוה יותר מאשר לבקרות חזקות.
  - לסיכונים יינתן משקל יחסי גבוה יותר מאשר לבקרות, באופן שישקף את העובדה שדרישה לבקרות מתגברת ככל שרמת הסיכון המובנה עולה.
- ג. בנסיבות מסויימות, קביעת דירוג או ציון של ברירת מחדל (default score) לסיכונים מיוחדים בקווי עסקים עשויה להיות שימושית. לדוגמא, כאשר אין מספיק מידע לקביעת ציון או דירוג בפתיחה, הפיקוח עשוי לקבוע כברירת מחדל ציון או דירוג שמרניים או גבוהים ולאחר מכן לתקנם לאור ניתוח נוסף.

RAS 2: על מנת להעריך סיכונים ובקרות בתאגיד הבנקאי, הפיקוח יערוך פילוח של פעילויות התאגיד הבנקאי, תוך ירידה לפרטי יחידות עסקיות מהותיות או תהליכים עסקיים מהותיים, בהם סיכונים נלקחים בפועל ובקרות מיושמות בפועל.

א. הפיקוח ינסח כללים להליך פילוח התאגיד הבנקאי, אשר לוקחים בחשבון את הצורך לזהות את מגוון האלמנטים העסקיים למטרת תכנון פעולות הפיקוח. מכאן, שרמת הפירוט של פילוח התאגיד הבנקאי צריכה להיות מותאמת לרמת הפירוט של תהליך התכנון.

ב. נקודת המוצא הינה תיאור כללי של התאגיד הבנקאי. על מנת להקל על זיהוי, הערכה וסכימה של הסיכונים ושל איכות הבקרות, יש לפלח את התאגיד הבנקאי לרמת יחידות עסקיות או תהליכים משמעותיים.

ג. תהליך הפילוח שימושי במיוחד לקבוצות ולתאגידים בנקאיים גדולים. התהליך עשוי להיות פשוט יותר עבור תאגידים בנקאיים קטנים.

ד. תהליך הפילוח עשוי להיבנות כדלהלן (התהליך הבסיסי יהיה זהה עבור בנקים גדולים וקטנים, אך כמובן שיהיה מורכב יותר בבנקים גדולים):

- זיהוי כל היחידות העיסוקיות או התהליכים העיסוקיים, תוך שימוש במסמך המבנה הארגוני של התאגיד הבנקאי כנקודת התחלה. ניתן להפריד בין שני סוגים של יחידות ארגוניות או תהליכים: (1) קווי עסקים (כגון: משכנתאות, אשראי קימעונאי) ו- (2) פונקציות ניהוליות (כגון: מחלקות מרכזיות כמו ניהול נכסים והתחייבויות-ALM, ניהול סיכונים, ביקורת פנימית, בקרה פנימית).

- זיהוי פונקציות מרכזיות בקבוצה, על מנת להעריך סיכונים ובקורות לרוחב הקבוצה, כגון: סיכון אסטרטגי, איכות חברי הדירקטוריון וההנהלה, קווי דיווח בדרגים הגבוהים, פונקציות ניהול מרכזיות (כגון: ניהול סיכונים, ביקורת ובקרה פנימית).

- קביעת המהותיות של כל יחידה או תהליך ע"י שימוש בקריטריונים כמותיים (כגון: תרומה לרווח, דרישות הון או רווחיות) או בקריטריונים איכותיים.

- הערכת ההשפעה היחסית של היחידות העסקיות או התהליכים העסקיים על ההערכה הכללית של הסיכונים והבקורות לאור הנושאים שהועלו בנקודות הקודמות בסעיף זה.

- בנוסף לבחינת התהליכים והיחידות השונות בקבוצה, יש חשיבות לבחינה של כל יישות בנפרד, בעיקר לצורך תקשורת אפקטיבית בין רשויות פיקוח במדינת האם ובמדינה המארחת במקרים של קבוצה הכוללת חברות בנות מחוץ למדינת האם. גישה של ישות נפרדת חשובה גם בדו שיח בין הפיקוח לבין התאגיד בנקאי בהתייחס לפיזור הנאות של ההון בתוך הקבוצה. שילוב גישת ישות נפרדת תעזור להבטיח שפיזור ההון ישאר נאות, דהיינו, שהקצאת ההון הולמת את פיזור הסיכונים, כך שלכל ישות, כולל חברת האם, יש הון הולם ביחס לסיכון בכל מדינה וכן, מרחב פעולה מספיק לצורך צמיחה.

ה. הפיקוח יקבע את קטגוריות הסיכון הרלבנטיות שהיה רוצה לכלול בהערכה, שכן לא כל קטגוריות הסיכון עשויות להיות ישימות או רלבנטיות לכל יחידה עסקית או תהליך.

ו. בשלב האחרון של תהליך הפילוח, יחליט הפיקוח האם לבצע הערכה מקצועית מלאה או הערכה פחות מפורטת. במקרה השני, הערכה או דירוג עשויים להיקבע ישירות ברמה מצרפית. החלטה זו אמורה לקחת בחשבון את האיזון בין כמות העבודה לערך המוסף ממנה.

RAS 3: מערכת להערכת סיכונים (RAS) תכלול את כל הסיכונים הרלבנטיים וגורמים של ממשל תאגידי, תוך הפרדה ברורה ביניהם.

RAS 4: על מנת להגיע לתוצאות ברורות השוואה של הערכת הסיכון בין תאגידיים בנקאיים שונים, תוצאות הערכת הסיכון של הפיקוח יתבססו על הערכת מידע איכותי וכמותי.

א. הליבה של מערכת להערכת סיכון הינה הערכה של פרופיל הסיכון ואיכות הבקורות של התאגיד הבנקאי. הערכה זו אמורה לכסות את כל התהליכים העסקיים והיחידות העסקיות המהותיים. מערכת הדירוג תתוכנן כך שלא תעודד את הנטייה לקבוע דירוג בינוני של סיכון או של בקרה לקבוצות בנקאיות. כל קטגוריית סיכון או בקרה תפוצל למשתנים בסיסיים (לדוגמא, סיכון אשראי עשוי להיות מורכב משלושה נושאים: הסתברות לכשל, ריכוזיות וקורלציה ודירוג התאוששות). מערכת הדירוג עשויה לכסות גם את איכות תיק האשראי ונאותות ההפרשות.

ב. נושאים אלו ידורגו באמצעות הערכה איכותית, אשר יכולה לקבל ביטוי כמותי באמצעות דירוג או ציון. מידע כמותי, כמו גם מידע איכותי, הכרחיים על מנת לספק תובנות עקרוניות לגבי סיכונים ספציפיים, ויעשה בהם שימוש על מנת ליצור את ההערכה האיכותית והכמותית הכוללת.

ג. בנוסף לידע ולשיקול הדעת המקצועי של המפקח ביחס לתאגידיים בנקאיים שבפיקוחו, המפקח עשוי להשתמש במגוון רחב של מקורות מידע על מנת להעזר בהם בהערכת הסיכונים והבקורות מפחיתות הסיכון, לרבות:

- מידע זמין מדוחות הביקורת של הפיקוח, כולל מידע זמין מביקורת On Site ;
- דיווחים פיננסיים המועברים לפיקוח על הבנקים ;
- מידע המתקבל מדיווחי התאגידיים הבנקאיים לגבי ציות לדרישות רגולטוריות אחרות ;
- פגישות עם מנהלים בדרג בכיר ועובדים ;
- דיווחי הנהלה פנימיים ;
- פרוטוקולים של ישיבות הדירקטוריון, ההנהלה וועדותיהם ;
- דוחות ביקורת פנימיים וחיצוניים.

ד. הפיקוח יפתח כלי ממוחשב לתמיכה בשיטת הערכת הסיכון. המערכת עשויה להקל על הערכת הסיכונים והבקורות ולשפר את יעילותה. כלים אלה עשויים גם לספק נתיב ביקורת שימושי.

RAS 5: על מנת לקיים איכות ועקביות של הערכות הסיכון יבוצעו תהליכי הבטחת איכות.

בקרת איכות הינה אחד מהאלמנטים המרכזיים בתהליך הערכת הסיכון הכולל. כך נשמרת האיכות והעקביות של תוצאות ההערכה. בקרת האיכות תבוצע בכלים אשר ייקבעו על ידי המפקח. כלים אלו עשויים לכלול:

- סקירה קבועה של התהליך הכללי של הערכת הסיכון. אחת האפשרויות לביצוע הסקירה עשויה להיות מתן תוצאות הערכת הסיכון לצוות אבטחת איכות המורכב מעובדים מנוסים.
- סקירה קבועה של הערכות פרטניות. ניתן להבטיח עקביות ולשמור על עיקרון ההשוואתיות ע"י כך שלפחות שני עובדים יבצעו את הצעדים בניתוח הסיכון (עיקרון ארבע עיניים).
- תהליך הערכת הסיכון עשוי להסתייע בקבוצה המיועדת לכך. הקבוצה עשויה לתמוך בעובדים במהלך הערכותיהם, להמשיך לפתח את מתודולוגיית הערכת הסיכונים וכלי התוכנה, ולעדכן את מדריך הערכת הסיכון.
- היסטורית דירוג שניתנת לשחזור או נתיב ביקורת, כך שניתן יהיה לאתר את העובד האחראי לשינוי בהערכה.

RAS 6: הפיקוח ישווה את תוצאות מערכת הערכת הסיכונים (RAS) עם תוצאות ה- ICAAP וינתח את המתאם ביניהם.

מערכת הערכת הסיכונים לא יוצרת ICAAP מקביל או בסיס השוואה לתהליכים בתאגיד בנקאי. יחד עם זאת, אם ה- ICAAP נקבע כלקוי, המערכת להערכת הסיכונים אמורה לסייע לפיקוח לקבוע, במונחים כלליים, את פרופיל הסיכון הכללי של התאגיד הבנקאי, ועשויה לספק אינדיקציה להון הנדרש לצורך כיסוי כל הסיכונים.

פרק ד': דו שיח וצעדים פיקוחיים

עקרונות לדו שיח (Dialogue)

17. להלן ארבעה עקרונות לדו שיח שיתקיים בין הפיקוח על הבנקים לבין התאגיד הבנקאי :

Dialogue 1: לפיקוח תהא מתודולוגיה לקיום דו שיח מובנה עם התאגיד הבנקאי.

א. רכיב מרכזי בתהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי הינו הדו שיח בין הפיקוח והתאגידים הבנקאיים. הדו שיח יאפשר לפיקוח להכיר את מבנה ה-ICAAP של התאגיד הבנקאי, ההנחות המשמשות את התאגיד הבנקאי לזיהוי ולהערכת סיכונים מרכזיים לרוחב סקטורים שונים, רגישות לסיכון, רמת ביטחון (confidence level) ואופן סכימת הסיכונים.

ב. הערכת הפיקוח תתבסס על סקירת ה-ICAAP של התאגיד הבנקאי. תהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי לא נועד לביצוע חישוב מקביל של הון (למרות שצורה מסוימת של חישוב בלתי תלוי עשויה להידרש במקרים בהם ה-ICAAP של התאגיד הבנקאי יהיה כל כך פגום שהפיקוח יחליט שלא ניתן להסתמך עליו על מנת ליצור בסיס לדו שיח).

ג. באחריות התאגיד הבנקאי להצדיק את התהליך שנערך לזיהוי ומדידה של סיכונים וכן להצדיק את הקצאת ההון כנגד סיכוני הבנק, במידה ונערכה, תוך לקיחה בחשבון אמצעים איכותיים אחרים להפחתת הסיכון.

ד. התאגיד הבנקאי יהא מסוגל להסביר כל הבדל בין ההערכה שלו לגבי ההון הדרוש והמטרות תחת ICAAP ולבין דרישות ההון העולות מהנדבך הראשון של באזל II.

Dialogue 2: מבנה הדו שיח יכלול 4 רכיבים מרכזיים.

א. הדו שיח יקיף את ארבעת הרכיבים הבאים :

- **רכיב 1:** סיכוני הנדבך הראשון (סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי).
- **רכיב 2:** סיכונים שאינם מכוסים במלואם תחת הנדבך הראשון (למשל: סיכון שאריתי לאחר צמצום סיכון אשראי (Credit Risk Mitigation – CRM), סיכון איגוח).
- **רכיב 3:** סיכונים המכוסים ע"י הנדבך השני (לדוגמא: סיכוני ריבית בתיק הבנקאי, סיכון ריכוזיות, סיכון נזילות, סיכון סליקה, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגיה). לגבי

סיכון אשראי, הרכיב השלישי יכלול אמידת חסר של סיכון אשראי בעת שימוש בגישה הסטנדרטית וחולשות בבקורות המפחיתות את סיכון האשראי.

• **רכיב 4:** גורמים חיצוניים, שלא נלקחו בחשבון ברכיבים הקודמים, לרבות: מבחני מאמץ הנערכים כחלק משימוש במודלים מתקדמים (IRB), השפעה של המחזור הכלכלי, סיכונים וגורמים חיצוניים אחרים.

ב. ארבעה רכיבים אלו והממשל התאגידי (לרבות: בקרת סיכונים, ציות, ביקורת פנימית, מבנה ארגוני ומבנה תפעולי) מוצגים בתרשים מספר 2 להלן.

ג. חשוב להדגיש שרכיבים אלו אינם אמורים להסתיים בתוספת אוטומטית של הון. המפקח יפעיל שיקול דעת תוך התחשבות בקשר שבין מרכיבים איכותיים וכמותיים, ויבצע הנחות מתאימות לגבי אמצעים איכותיים שעשויים להיות מפחיתי סיכון אפקטיביים בפני עצמם או בשילוב עם הון. מעבר לכך, זאת איננה שאלה של סכימה פשוטה של סיכונים וההון שצריך להקצות כנגדם. יתכן שהסכום הכולל של ההון שהוקצה יהיה נמוך מסכום רכיבי הסיכון. אולם, הדבר ידרוש הערכה במסגרת גישה כוללת ומבוססת.

Dialogue 3: הפיקוח ישתמש בדו שיח על מנת לבחון ולאתגר את ה-ICAAP של התאגיד הבנקאי ועל מנת להחליף דעות במטרה להבין טוב יותר את ההנחות והתהליכים הבסיסיים.

א. על מנת שתהליך הדו שיח יהיה אפקטיבי, למפקח צריכה להיות הבנה טובה כיצד ה-ICAAP נקבע ומהם ההבדלים בינו לבין הנדבך הראשון. הדבר יסייע לפיקוח להעריך את תוצאות ה-ICAAP. תהליך זה מדגיש את החשיבות של ניתוח הרכיבים העיקריים, הבנת ההבדלים בין הנחות ה-ICAAP והנחות הנדבך הראשון והבנת היקף השימוש שהתאגיד הבנקאי עשה בהנחות פיזור וקורלציה.

ב. בהתאם למקובל בפרקטיקות הפיקוחיות הנוכחיות, הפיקוח עשוי להשתמש בתוצאות המערכת להערכת סיכונים וכן, בתמהיל של ביקורות on-site ופעילויות off-site, על מנת להגביר את ההבנה של ה-ICAAP של התאגיד הבנקאי.

ג. התאגיד הבנקאי יכול לבצע שינויים ב-ICAAP במהלך הדו שיח, כתגובה למשוב מהפיקוח. לאחר עריכת הדו שיח יגיע הפיקוח להערכה.

Dialogue 4: תדירות והיקף הדו שיח ייקבעו על ידי הפיקוח, בהתאם להערכתו את פרופיל הסיכון ולחשיבותו המערכתית של כל תאגיד בנקאי.

- א. הפיקוח יקבע את אופי והיקף הדו שיח, בהתבסס בין היתר על סוג התאגיד הבנקאי וקבוצת ההתייחסות המתאימה לו.
- ב. תהליך הדו שיח יאפשר היזון חוזר בין ה- ICAAP וה-SREP, כאשר כל אחד מעדכן את השני.
- ג. עוצמת הדו שיח תהיה שונה בין תאגידים בנקאיים שונים באופן שישקף את אופי התאגיד הבנקאי ובהתחשב בהערכת הסיכון וקבוצת ההתייחסות. המפקח יקבע כללים לכמות משאבי הפיקוח הנדרשת בהתאם לכך.
- ד. הדו שיח יותאם לצרכיהם המיוחדים של תאגידים בנקאיים מורכבים.
- ה. תהליך אישור של מודלים מתקדמים לסיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים עשוי לסייע בזיהוי היבטים רלוונטיים בעלי השלכה על הנדבך השני (לרבות רכיבי מערכות ובקרות).

עקרונות לצעדים פיקוחיים (Prudential Measures)

18. להלן פירוט שני עקרונות לצעדים פיקוחיים אשר יופעלו על ידי הפיקוח על הבנקים :

Measures 1: צעדים פיקוחיים, שנועדו לטפל בנושאים שזוהו בתהליך הסקירה וההערכה הפיקוחי או כחלק מפיקוח מתמשך, ייושמו במהירות.

א. הגיע הפיקוח למסקנה שה-ICAAP של התאגיד הבנקאי לא משקף באופן נאות את פרופיל הסיכון הכללי, או לא מביא את התאגיד הבנקאי להקצאת הון הולמת, ישקול יישום של צעדים פיקוחיים.

ב. הפיקוח עשוי להשתמש במגוון צעדים פיקוחיים, לרבות :

- דרישה מהתאגיד הבנקאי להחזיק הון ו/או הון מרובד ראשון (tier 1) מעל הרמה המינימלית הנדרשת בנדבך הראשון ו/או הטלת מגבלות אחרות על ההון.
- דרישה מהתאגיד הבנקאי לשיפור הבקרה הפנימית ומסגרות ניהול הסיכון.
- דרישה מהתאגיד הבנקאי ליישם מדיניות הפרשות ספציפית או טיפול ספציפי בנכסים במונחים של דרישות הון.
- הגבלה או צמצום עסקים ופעילויות של התאגיד הבנקאי.
- דרישה מהתאגיד הבנקאי להפחית את הסיכון המובנה הגלום בפעילויותיו, במוצריו ובמערכתיו.

ג. אחד התוצרים של תהליך הסקירה הפיקוחי יהיה מגוון צעדים פיקוחיים מתאימים. ההחלטה הסופית לגבי הצעדים שיושמו תיקבע ע"י הפיקוח, תוך התחשבות בתוצאת הדו שיח עם התאגיד הבנקאי.

ד. הבחירה בצעדים פיקוחיים תקבע לפי הנסיבות וחומרת המצב ובהתאם למגוון הצעדים והסנקציות הזמינים לפיקוח. יתכן כי המפקח יעשה שימוש במספר כלים פיקוחיים שונים במקביל. דרישה ספציפית להון תוטל על תאגיד בנקאי שמציג חוסר איזון בין הסיכונים הכרוכים בפעילויותיו, הבקרה הפנימית ומסגרת הסיכון, זאת, אם לא ניתן לתקן חוסר איזון זה באמצעות צעדים פיקוחיים או פעולות פיקוחיות אחרות בתוך פרק זמן סביר.

ה. דרישת הון ספציפית עשויה להיקבע לאחר שהפיקוח הגיע למסקנה שרמת ההון המוחזקת על ידי התאגיד הבנקאי אינה הולמת את פרופיל הסיכון הכללי שלו. יובהר כי אין שיטה "מדעית" לקביעת ההון הנדרש, וכן, ההון איננו פיתרון לטווח ארוך לתיקון ליקויים במערכות ובקורות. בפועל, התהליך נסמך באופן משמעותי על שיקול

דעת סובייקטיבי תוך שמירה על עקביות בתוך קבוצת ההתייחסות על מנת להבטיח ככל שניתן מדיניות אחידה.

1. ראייה מאוזנת של כל הצעדים הזמינים לפיקוח הינה חיונית לתוצאת התהליך.

2 Measures: צעדים פיקוחיים יועברו במהירות ובפירוט מספק.

בהודעה שתמסר לתאגיד הבנקאי על הצעדים הפיקוחיים ישאף הפיקוח:

- להסביר בפירוט מתאים את הגורמים שהובילו להערכת הסיכונים.
- לציין ממצאים וחולשות ואת פרק הזמן לתיקונים.
- להסביר את הסיבות לכל התאמה נדרשת בהון התאגיד הבנקאי.
- לציין שיפורים שניתן לבצע במערכות ובבקורות על מנת להתאימם טוב יותר לסיכונים ולפעילויות של התאגיד הבנקאי, ועל מנת ששיפורים אלו ישתקפו בדרישות ההון מהתאגיד הבנקאי.

תרשים 2: תאור סקירה פיקוחית תוך שימוש בגישה מובנית

